

FAVQULODDA VAZIYATLARDA VAZIYATNI BAHOLASHNING INTEGRAL MODELI VA UNING TIBBIY-SANITAR AHAMIYATI

Zulfizar Erkinova

Toshkent davlat tibbiyot universiteti 2-kurs talabasi

*Ilmiy rahbar: **Berdiyev Olim Dovronovich** Toshkent davlat tibbiyot universiteti Bolalar, o'smirlar va ovqatlanish gigiyenasi kafedrasida assistenti, Toshkent, O'zbekiston*

Kirish

Zamonaviy jamiyatda tabiiy va texnogen favqulodda vaziyatlarning yuzaga kelish ehtimoli ortib borayotganligi aholi salomatligini muhofaza qilish tizimiga yangi talablarni qo'ymoqda. Favqulodda vaziyatlar natijasida sanitariya-gigiyena sharoitlarining yomonlashuvi, tibbiy infratuzilmaning izdan chiqishi hamda infeksiyon kasalliklar tarqalish xavfining ortishi kuzatiladi. Bunday sharoitlarda vaziyatni tezkor va kompleks baholash favqulodda vaziyat oqibatlarini minimallashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Vaziyatni baholashning integral modeli epidemiologik, sanitariya-gigiyenik, ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlarni birlashtirgan holda tahlil qilish imkonini beruvchi samarali yondashuv sifatida qaraladi. Ushbu model favqulodda vaziyat hududida tibbiy-sanitariya choralarini rejalashtirish va boshqarish jarayonida muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Maqsad

Favqulodda vaziyatlarda vaziyatni baholashning integral modelining nazariy asoslarini o'rganish hamda uning tibbiy-sanitariya ta'minotini tashkil etishdagi ahamiyatini tahlil qilish.

Materiallar va metodlar Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlar tahlili, tizimli yondashuv, taqqoslash hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Favqulodda vaziyatlar tibbiyoti, sanitariya-epidemiologik nazorat va jamoat

salomatligi sohalariga oid mahalliy hamda xalqaro ilmiy manbalar o'rganildi. Olingan ma'lumotlar tahlil qilinib, integral baholash modelining asosiy komponentlari hamda ularning o'zaro bog'liqligi aniqlashtirildi.

Natijalar

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, favqulodda vaziyatlarda vaziyatni baholashning integral modeli bir qator muhim ko'rsatkichlarni o'z ichiga oladi. Jumladan, aholi salomatligi holati, sanitariya-gigiyena sharoitlari, epidemiologik vaziyat, tibbiy muassasalar resurslari va ekologik omillar muhim indikatorlar sifatida qaraladi. Ushbu ko'rsatkichlarning kompleks tahlili favqulodda vaziyat hududida tibbiy yordam hajmini aniqlash, sanitariya-epidemiologik xavflarni baholash hamda profilaktik choralarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Integral model yordamida sog'liq uchun xavf tug'diruvchi omillarni erta aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqish mumkin.

Muhokama

Favqulodda vaziyatlar sharoitida tibbiy-sanitariya xizmatlarini samarali tashkil etish uchun vaziyatni kompleks baholash muhim hisoblanadi. Integral modelning qo'llanilishi zararlangan hududlarda sanitariya-epidemiologik holatni tezkor aniqlash, tibbiy resurslarni optimal taqsimlash hamda aholi salomatligini himoya qilishga qaratilgan chora-tadbirlarni samarali rejalashtirish imkonini beradi. Shuningdek, ushbu yondashuv favqulodda vaziyatlarning sog'liq uchun potensial oqibatlarini prognoz qilish hamda kasalliklarning ommaviy tarqalishining oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa

Favqulodda vaziyatlarda vaziyatni baholashning integral modeli sanitariya-epidemiologik vaziyatni kompleks tahlil qilish hamda tibbiy-sanitariya xizmatlarini samarali tashkil etishda muhim ilmiy-amaliy vosita hisoblanadi. Ushbu modelni sog'liqni saqlash tizimi amaliyotida qo'llash favqulodda

vaziyatlarga tayyorgarlik darajasini oshirish, tibbiy resurslardan oqilona foydalanish hamda aholi salomatligini himoya qilish samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Health Organization. **Emergency response framework.** Geneva: WHO; 2017.
2. World Health Organization. **Health emergency and disaster risk management framework.** Geneva: WHO; 2019.
3. Noji EK. **The public health consequences of disasters.** Oxford: Oxford University Press; 1997.
4. Ciottone GR. **Ciottone's disaster medicine.** 2nd ed. Philadelphia: Elsevier; 2016.
5. Burkle FM Jr. **Global public health and disaster response.** New York: Springer; 2015.
6. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. **Favqulodda vaziyatlarda tibbiy yordamni tashkil etish bo'yicha metodik qo'llanma.** Toshkent; 2020.